

77. Waarom toch moest Hij zonder eenige zonde wezen?

Omdat de Godheid geen natuur, met zonde besmet, kon aannemen, en ook omdat Hij geen Gode welgevallig Middelaar en Offer zou hebben kunnen zijn voor anderen, wanneer Hijzelf niet volkomen vrij van de zonde was geweest.

78. Wat beteekent het dan nu: te gelooven in Christus, die ontvangen is van den Heiligen Geest en geboren uit een maagd?

Het is: in zijn hart verzekerd te zijn, dat de Zoon van God, terwijl wij allen in zonden en onder den toorn Gods ontvangen en geboren worden, als een waarachtig mensch zonder zonde ontvangen en geboren is, opdat Hij ons door Zijn verdienste en de gemeenschap met Hem zuiver en heilig zou maken.

79. Wanneer zij zegt, dat Hij GELEDEN heeft, wat verstaat zij dan daaronder?

Niet slechts die laatste daad van onze verlossing, waarin Christus gevangen en gekruist is, maar alle ellenden en smarten, die Hij van moeders lijf tot aan het graf toe, naar ziel en lichaam, verduurd heeft.

80. Waarom wordt de naam van den STADHOUDER, onder wien Hij geleden heeft, niet gedrukt?

Ten eerste, opdat de Romeinsche stadhouder een bewijs zij, dat, ten tijde toen Christus leed, de koninklijke scepter reeds van de Joden weggenomen was, zooals voorzeggd was; en dat derhalve geen andere Messias te verwachten is.

Ten tweede, opdat wij er aan herinnerd worden, dat wij niet slechts de straf, maar ook de rechtvaardige verdoening in het Goddelijk gericht ontkomen zijn, omdat Christus onschuldig door den aardschen rechter voor ons veroordeeld is.

81. Waarom heeft God gewild, dat Hij aan het KRUIS zou sterfen?

Opdat Hij zou aanwijzen, dat de vervloeking, waaraan wij onderworpen waren, op Hem is afgewenteld. Vervloekt was immers, die aan het hout hing.

82. Waarom kon Hij ons slechts verlossen door te STEIVEN?

Omdat de Goddelijke rechtvaardigheid en waarheid niet toelieten, dat de zonde anders dan door den dood verzoend werd.

83. Waarom wilde Hij ook BEGRAVEN worden?

Ten eerste, om te bewijzen, dat Hij werkelijk gestorven was.

Ten tweede, opdat Hij door Zijn begrafenis, gelijk door Zijn dood, voor ons de zalige rust in onze graven zou verdienen.

84. Wat verstaat zij onder Zijn nederdaling ter helle?

Dat Hij de smarten des doods en de verschrikking van Gods toorn, waardoor de verdoemden tot wanhoop gebracht en tot in der eeuwigheid gepijnigd worden, in Zijn ziel en Zijn geweten, zonder echter wanhopig te worden, ervaren heeft.

85. Maar kon God ooit op Christus verloornd worden, of Hem ooit verlaten?

Nooit. Maar Hij heeft Zijn gunst en bijstand voor een tijd zó verborgen, dat de menschelijke natuur van Christus in die benauwdheden komen moest, door welke de van God verlatenen en verworpenen gepijnigd worden.

86. Waarom heeft Hij ook deze pijnigingen moeten verduren?

Omdat de zonden van ons allen op Hem samengeworpen waren, dáárom heeft Hij zó Gods toorn daartegen gevoeld, evenals of Hij alléén alle zonden van alle menschen bedreven had.

R.

G. B.

6) eum in anima et conscientia sua.... expertum esse.

Het probleem der Schriftcritiek.

Dr G. C. Berkouwer. Het probleem der Schriftcritiek. — J. H. Kok, N.V., Kampen. 1938.

Dit derde belangrijke boek van Dr Berkouwer worde door vele menschen gekocht en bestudeerd. Voor een ieder, die dit doet, zal dit boek een zeer waardevol bezit worden. In ieder geval moeten al onze predikanten zich nauwkeurig op de hoogte stellen met dit boek: zij zullen er heel wat winst mede kunnen doen.

Waarom moeten vele menschen dit boek koopen en bestudeeren? In de eerste plaats om het feit, dat het een zeer rijken inhoud heeft. Ik mag dit wel illustreeren door een overzicht van den inhoud te geven.

In het eerste hoofdstuk van zijn boek gaat Dr Berkouwer na, welke de motieven zijn, die de menschen kunnen brengen tot critiek op de Heilige Schrift. Hij onderscheidt 2 motieven: het motief der wetenschap en het motief der relatie. Het is hem voornamelijk te doen om het motief der relatie — het motief vanuit de specifieke relatie tusschen het evangelisch geloof en de Openbaring Gods. Deze relatie zou een vertrouwensrelatie zijn en de onfeilbaarheid der Schrift uitsluiten. Immers, die onfeilbaarheid der Schrift kan alleen gehandhaafd worden in een onpersoonlijke beschouwing, waarin aan de heteronomie een plaats wordt toegekend. In dat relatiemotief ziet hij 2 verschillende grondgedachten en wel het motief der ervaringstheologie (Hermann en anderen) en het motief der existentiële theologen (Althaus, Barth, Brunner en anderen).

In het tweede hoofdstuk bespreekt Dr Berkouwer de problemen der Schriftcritiek. Het gaat er natuurlijk om, bij alle critiek, die men op de Schrift uitbrengt, iets te handhaven voor ons geloof. Brengt relativiteit der Heilige Schrift niet met zich mede relativiteit der Openbaring? Op deze vraag worden verschillende antwoorden gegeven. Berkouwer gaat inzonderheid na de uitwegen, die de ervaringstheologie heeft aangewezen om zekerheid te behouden (Gunning: wij ervaren den levenden Christus), den uitweg van het kerugma (Kähler, Althaus: de evangeliën zijn getuigenissen van Christus-geloovige menschen in het licht der Opstanding) en den uitweg van de paradox Karl Barth: men mag critiek oefenen op het historisch materiaal, als men dat historisch materiaal maar niet vereenzelvigt met de Akt Gottes).

In het derde hoofdstuk toont Dr Berkouwer aan, dat de Schriftcritiek veel invloed gehad heeft op het dogma, ja zelfs het Apostolicum bleef niet gespaard. Wel schijnt het Apostolicum veelal den storm te kunnen doorstaan, maar vaak kan dit, omdat men het Apostolicum een anderen zin geeft. Verwerping zou de situatie veel helderder maken, maar velen willen dat nog niet. Hij toont dan aan de hand van het artikel van de maagdelijke geboorte aan, hoezeer de Schriftcritiek den weg gebaand heeft tot Umdeutung en reducering van het Apostolicum.

In het vierde hoofdstuk onderzoekt Berkouwer den invloed der Schriftcritiek op het dogma en neemt als voorbeelden de leer der „eerste“ en de leer der laatste dingen. Voor het eerste wijst hij op het standpunt van Hermann en anderen (we vinden in Genesis 1—3 alleen maar een aanwijzing, dat de zondeval uit menschen is en niet uit God), van Althaus (de Urtat is „zugleich als vergangen en gegenwärtig zu denken, actualisierend van den staat der recheitheid en van den zondeval) en van Brunner, die een vernietigend oordeel velt over de geheele leer van den eersten mensch, en wat daarmee samenhangt. En dit heeft natuurlijk invloed op de gansche visie der menschen, ook op hun uitlegging van Rom. 5, die met allerlei reserves omringd wordt en zoo voorts.

Voor het tweede wijst hij weer op het standpunt van Althaus (de parousie is een onhistorisch gebeuren, want zij is volkomen onthulling van God en geschiedenis is altijd verbergend, kenosis), van Holmström, die de moeilijkheden zag van de „nieuwe“ eschatologie, maar niet terug wilde keeren tot het Woord Gods, maar naar de bijbelsche boodschap (waar te vinden?) en van Buri, die toefat, dat het Nieuwe Testament spreekt van endgeschiedliche Parousie, maar die dat geheel en al over boord wilde werpen: de waarheid der Nieuw-Testamentische eschatologie is alleen een levende wil tot levensvoltooiing.

In het vijfde hoofdstuk handelt Dr Berkouwer zeer uitvoerig over de Roomsche opvattingen. Hij toont glashelder aan, dat in de Roomsche kerk geworfeld wordt om tot juiste opvattingen te komen. Eenerzijds wil men als eeuwige kerk mee gaan met de wetenschap, maar anderzijds wil men opkomen voor het gezag der Heilige Schrift. Het relatie-moment speelt, naar zijn beide grondgedachten, geen rol in dezen strijd. We kunnen dit geheele hoofdstuk wel typeeren met de woorden van Berkouwer (pg. 181): „In de accentueering van de progressie en haar begrenzing ligt het PROBLEEM van Leo's encyciel en van heel de houding der Roomsche kerk tegenover de Schriftcritiek“.

(We mogen hier wel even een tusschenopmerking maken. Dr Berkouwer laat zien, dat hij uitnemend op de hoogte is met de Roomsche opvattingen. Hij kan er niet in slagen, ons een eenheidlic beeld van die opvattingen te geven, maar dat is zijn schuld niet. In het bekende Roomsche tijdschrift „Het Schild“ kunnen we dienaangaande dit lezen: „Apprecieeren moeten wij zijn uiteenzetting over de katholieke leer in dezen. Dat hij niet altijd bij de aannevoeging der somtijds oogen-schijnlijk strijdende elementen de juiste synthese vindt, is geen wonder, als zelfs voor katholieke theologen dit probleem iets beklemmends heeft, wat door Dr Berkouwer's boek zeker nog is toegenomen.“)

Maar kan Berkouwer ons dat niet geven, hij toont aan, dat ondanks de spanningen in de opvattingen, men die spanningen niet heel erg vindt; het beslissend leergezag der kerk is immers altijd bij de hand.)

In het zesde hoofdstuk maakt Dr. Berkouwer een vergelijking van de leer der onfeilbaarheid van den Paus en van de Heilige Schrift. Hij bewijst hierin, dat bij alle schijnbare overeenkomst er een diepgaand verschil tusschen beide is. Tenslotte, zoo betoogt Berkouwer, is de leer van die pauselijke onfeilbaarheid, een beroep van de letter der Schrift op den Geest, is er principiëel geen onderscheid tusschen het beroep van de mystieken op den geest en het steunen der pauselijke onfeilbaarheid op de assistentia divina, waarop naar katholieke opvatting immers die onfeilbaarheid rust.

In het zevende hoofdstuk ontvangen de geschilden een plaats, die onze Geref. Kerken aangaande het Schriftgezag de laatste jaren hebben veront-rust. Volgens den schrijver ging het bij Dr Geel-

kerken inzonderheid om het motief der wetenschap, en ging het bij Netelenbos en Ubink om het relatie-motief, met dit verschil, dat bij Ubink in het spel kwam het dualisme tusschen geheel de Schrift en het ondoofbaar Licht van het Woord, de Werkelijkheid Gods, een motief, dat meer herinnert aan de existentiële theologen.

In het achtste hoofdstuk komt Berkouwer toe aan het isolement der Gereformeerde Schriftbeschouwing. Hij trekt eerst de grenzen van dit isolement, wij willen als Gereformeerden ons niet binden aan een bepaalde Bijbelvertaling en wij doen ook aan tekstcritiek, die geheel iets anders is dan Schriftcritiek. Dan bespreekt hij in dit hoofdstuk het vraagstuk der organische inspiratie. Het komt in dit hoofdstuk heel goed naar voren, dat Dr Berkouwer zeer trouw wil zijn aan de Gereformeerde belijdenis. Hij waarschuwt voor een opvatting van het „organische“, waarmede door dat woord alle moeilijkheden ondervangen zouden worden, bestrijdt met kracht het denkbeeld, dat er een Bijbelsch wereldbeeld zou zijn, hij wil er niet van weten, dat in de Schrift een ander historische-begrip zou kunnen zijn, en ziet heel goed in, dat het spreken der dienst-knechtsgestalte der Heilige Schrift ons op wegen brengen kan, die wij gansch niet moeten inslaan (Althaus, Haitjema: de dienst-knechtsgestalte van den Heiligen Geest, de kruisiging van den Pinkstergeest in de afsluiting van den canon).

Hij eindigt zijn boek met een kort negende hoofdstuk, waarin hij het nogmaals opneemt voor de Gereformeerde belijdenis en de gevaren in het licht stelt van een verwerpen der belijdenis onder het verwijzen naar den Christus, Die den Satan versloeg met Zijn Woord: „Er staat geschreven“.

In de tweede plaats moeten vele menschen dit boek koopen en lezen, omdat Dr Berkouwer uitnemend de kunst verstaat, hoofdgedachten van beschouwingen in het licht te stellen, hoe moeilijk dit vaak ook is, gezien de wijze, waarop vele schrijvers zich uitdrukken. Ik wees reeds op de uitnemende wijze, waarop hij de katholieke visie op de Schrift heeft weergegeven, ik kan ook andere dingen noemen als daar zijn: zijn weergave van den strijd, die onder ons over de Heilige Schrift is gevoerd, zijn tekening van de eschatologische standpunten als ook zijn schetsen van andere systemen. Wel is hem dat niet altijd even goed gelukt — zou zijn visie op de Schriftbeschouwing van Barth wel altijd precies de roos raken? — maar over het algemeen worden wij in dit boek uitnemend voorgelicht over de beschouwingen van anderen.

In de derde plaats: Dr Berkouwer is heel goed op de hoogte met al de vraagstukken, waarmede hij door zijn boek in aanraking komt. En dat zijn er heel vele, van zeer uiteenlopenden aard! Hij is op de hoogte — ik doe maar een greep — met de theologie der Ritschlianen, der Ethischen, der Modernen; hij weet van afwijkende meeningen aangaande maagdelijke geboorte, van wereldbeeld in de Heilige Schrift of niet, van conjecturaal-critiek enz. enz.

En in de vierde plaats: Dr Berkouwer heeft dit boek geschreven in onderwerping aan het Woord Gods. Hij heeft zijn gedachten gevangen gegeven onder dat Woord. Hij belijdt maar niet de ingeving der Heilige Schrift als iets, dat nu eenmaal moet, maar hij tracht zich steeds de volle consequenties van dat belijden in te denken en ziet in die trouw gevaren, waar anderen geen gevaren zagen (Kuyper en Bavinck, die wel spraken van dienst-knechtsgestalte der Heilige Schrift, al moet ter hunner verontschuldiging worden gezegd, dat de dialectische theologie met haar misbruik er toen nog niet was). Daar zijn we wel het meeste dankbaar voor en vooral daarom kunnen wij van ganser harte bidden, dat God de lezing van dit boek voor velen ten zegen mag stellen en dat daardoor velen te vaster mogen staan bij de juiste belijdenis van het gezag der Heilige Schrift.

Hiermede is niet gezegd, dat wij geen bezwaren zien in dit boek. We hadden bijvoorbeeld gaarne gezien, dat Dr Berkouwer nog wat meer orde gesteld had in zijn schrijven. Nu sluiten we af en toe op oneffenheden, vragen we ons af, of iets niet voor een tweeden keer gezegd wordt, loopt het niet zoo logisch als wel wenschelijk ware geweest en als in andere gedeelten van het boek bereikt is.

Dan: het lijkt mij fout, dat Dr Berkouwer spreekt van één relatie-motief. Kunnen we nu werkelijk het ervaringsmotief wel zien als met het motief der existentiële theologen voorkomend onder één noemer? Komen wij bij menschen als Althaus niet op geheel andere bezwaren tegen de feilloosheid der Schrift als bij menschen als Hermann en Schaefer? Natuurlijk, Dr Berkouwer heeft de verschillen wel gezien, maar hij heeft grotere overeenkomst waargenomen en is dat laatste niet verkeerd gezien? Trouwens, gaat het — en dit ligt in dezelfde lijn — wel aan om Ubink te zetten naast Netelenbos? Mag men de motieven van Netelenbos vergelijken met die van Ubink — het dualisme van de geheele Schrift en het ondoofbaar Licht van het Woord, de Werkelijkheid Gods?

En voor-
gevaren v-
ziet hij h-

Natuur-
ook niet
sluit ik m-
werkstelli-
als ik be-
aansluiten-
de waarh-
vorm, die
hetgeen i-
alleen zoo
dan zal ik
van psych-
zielkunde

Zoo he-
wer ver-
over aans-
opgevoed
steeds me-
de waarn-
zou Zich i-
het zinlijk-
had met -
dit niet e-
noemde?
het niet m-
zaak gedv-
niet waar

Wij mog-
aangeslot-
vader of m-
Woord is
10: 6—8),
volle betr-
het kon we-
dit uit he-

En ten-
voerig ov-
zeer goed
gevaren v-
dat woord
weg ruim
is het zoc-
cies geeft,
moeten ve-
heen. En
Een derge-
als we da-
over een
Zou het n-
ning gege-
gansch en

Dr Berk-
kwade du-
lijken vor-
vattingen.
minst een-
van dit be-
spreekt he-
dit boek
lezers zie-
meer gaar-
gansche S-
Woord G-
op het W-
voor het
looze ont-
Zijn Kerk-
baring zo-
en Zijn w-
quaar, ma-
zou (Schil-
de lof en
en het sp-
ons aan d-
dan in he-
beschouw-

Baar
21

De Vad-
September
haave te l-
Zijn wij
kunst ver-
voor het
wereld zij-
Geen ge-
Het nages-
lijken bou-
hebben, e-
beteekenis
Boerhaa-
der genee-
als genee-
nieuw lev-
ting: het
Hippocr